

Comparative Study of the Semnan University Journal of Clinical Psychology based on Scientometrics Indexes from 2009 to 2018

Moradimoghadam, *H., Khademi, R.

Abstract

Introduction: The purpose of this study was to investigate the status of different scientometrics indexes for evaluating and monitoring the Journal of Clinical Psychology (JCP) compared to similar journals in different years from the first time of the publication to the current time based on the data from the journals assessment databases.

Method: In this study, using the scientometrics method and with the help of the scientometrics indices available via Islamic World Science Citation Database (ISC) and the Scientific Journal Ranking System of Ministry of Science, Research and Technology the data of the Journal of Clinical Psychology of Semnan University were extracted and analyzed.

Results: Impact Factor (IF) of the Journal of Clinical Psychology of Semnan University was higher than the average impact factor of the field of human sciences in all studied years. In some years, the IF of the journal has been higher than the average of the IF of the psychology field. In term of the Q index, The JCP is in the second quarter of the journals of the field. There has also been a history of the first quartet in the years studied (2014), which indicates the importance of this journal among the journals. This is in a situation that some of the journals in the field of psychology lacked the Q index. Also in the immediately index, which refers to the rapid growth of citations within a year, the JCP with the immediately index of 0.139 in 2016 has had the most of this index during the years of the study. The results also showed that the JCP has not only a good position among the journals of Semnan University, but also among the journals of clinical psychology of Iran in the IF comparing with other journals has been better performance and the index has grown steadily over the years.

Conclusion: Improvement of scientometrics indexes of the Journal of Clinical Psychology of Semnan University during 2011-2016 showed the growth of this journal. The highest score of the journal (80 points) among the Semnan University journals and also ranked A among academic journals according to the Scientific Journal Ranking System of Ministry of Science, Research and Technology can be considered as the strength of this journal.

Keywords: Semnan Clinical Psychology Journal, Scientometrics Indicators, Impact Factor, Quartile.

بررسی مقایسه‌ای مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان بر مبنای شاخص‌های علم‌سنجی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷

حسین مرادی مقدم^۱، روح‌اله خادمی^۲

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۶/۱۰ پذیرش: ۹۷/۱۰/۰۱

چکیده

مقدمه: هدف از این پژوهش بررسی وضعیت مجله روانشناسی بالینی در طی سال‌های مختلف از زمان انتشار تا زمان جاری بر اساس شاخص‌های مختلف علم‌سنجی در قیاس با مجلات مشابه است.

روش: در پژوهش حاضر با استفاده از روش علم‌سنجی و با کمک شاخص‌های علم‌سنجی موجود شامل ضریب تأثیر، شاخص فوریت، شاخص Q و مانند آن در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام و سامانه رتبه بندی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، داده‌های مربوط به مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان استخراج و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: شاخص ضریب تأثیر مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان از متوسط ضریب تأثیر حوزه علوم انسانی در سال‌های مورد بررسی بالاتر بوده است. در برخی سال‌ها نیز ضریب تأثیر مجله از متوسط ضریب تأثیر رشته روانشناسی در سطح کشور نیز بالاتر بوده است. در مورد شاخص Q نیز، مجله روانشناسی بالینی در چارک دوم مجلات رشته قرار دارد. همچنین سابقه چارک اول نیز در سال‌های مورد بررسی (۱۳۹۳) وجود داشته است. همچنین در شاخص فوریت که به سرعت رشد استناد مقالات درباره یک سال اشاره دارد نیز مجله روانشناسی بالینی در سال ۱۳۹۵ با کسب شاخص فوریت ۰/۱۳۹ بالاترین میزان را در سال‌های مورد بررسی به خود اختصاص داده است. نتایج همچنین نشان داد فصلنامه روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان نه تنها در بین مجلات دانشگاه سمنان از جایگاه مناسبی برخوردار است بلکه در بین مجلات روانشناسی بالینی کشور نیز این مجله در شاخص ضریب تأثیر از عملکرد بهتری برخوردار بوده و از نظر این شاخص در سال‌های مختلف روند روبه رشدی را طی کرده است.

نتیجه‌گیری: بهبود شاخص‌های علم‌سنجی مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ نشان از رشد این مجله داشته و بالاترین امتیاز مجله (۸۰ امتیاز) در بین نشریات دانشگاه سمنان و نیز کسب رتبه A در بین مجلات علمی طبق سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی کشور می‌تواند نقطه قوت این مجله محسوب گردد.

واژه‌های کلیدی: مجله روانشناسی بالینی سمنان، شاخص‌های علم‌سنجی، ضریب تأثیر، شاخص فوریت، چارک (Q)

مقدمه

نشریات معتبر وسیله ای برای انتشار یافته های پژوهش در یک حوزه علمی هستند. این نشریات به لحاظ اعمال همتراز خوانی (داوری) به نشریات علمی معروفند. نشریه علمی علاوه بر اشتراک گذاری دانش در بین محققان، نشان از تفوق علمی یک پژوهشگر بر دیگری در یک حوزه تخصصی دارد (۱). امروزه جدیدترین یافته های علمی را بیشتر در مجلات تخصصی می توان یافت و کمتر پژوهشگری را می توان بی نیاز از مطالعه مستمر نشریه های تخصصی رشته خویش تصور کرد (۲). در اهمیت مجلات علمی می توان به این نکته اشاره کرد که در دنیای ارتباطات علمی مجلات به عنوان یکی از ابزارهای اطلاع رسانی علمی و یکی از مشخصه های اصلی ورود یک نظام اجتماعی به دوره توسعه یافتگی محسوب می گردد. مجلات علمی در شکل دهی به شبکه پیچیده تبادل اطلاعات در سطح جهان نقش ویژه ای برعهده دارند. از طرفی، مجلات علمی بعنوان یکی از ابزارهای بارورساز صنعت محسوب می شوند چرا که از یک سو میان مجامع علمی و پژوهشگران ارتباط برقرار می کنند و از سوی دیگر علم را از بخش های دانشگاهی و تحقیقاتی به حوزه صنعت و تولید انتقال می دهند (۳). از لحاظ تاریخی انتشار نشریات علمی به اواسط قرن هفدهم میلادی باز می گردد. زمانی که انجمن های علمی فعالیت های خود را گسترش دادند و موجبات تبادل اطلاعات و یافته های تحقیقاتی پژوهشگران را فراهم آوردند. تا قبل از جنگ جهانی دوم صنعت نشر توسط دانشگاه ها و انجمن های علمی اداره می شد. در این شرایط محققان بر انتشار یافته های علمی خود کنترل داشتند. بعد از جنگ جهانی دوم حضور حوزه تجاری در صنعت نشر به تدریج گسترش یافت (۱). در طول تاریخ انتشار مجلات علمی فراز و فرودهای زیادی را تجربه کرده است آنچه که در این سیر تاریخی همواره اهمیت داشته است، میزان اعتبار یک نشریه بوده است. عمده ترین عامل اعتبار نشریه، حفظ کیفیت ساختاری و محتوایی نشریه می باشد. اما در فرایند اعتبار علمی دو فرایند ارتباط علمی یعنی مولف و ناشر مؤثر هستند. نویسنده با رعایت استانداردهای ساختاری و محتوایی به اعتبار نشریه کمک می کنند. از طرف دیگر نشریات با کنترل کیفیت استمرار اعتبار نشریه

را ضمانت می کند. بدون شک همکاری تنگاتنگ محققان و دست اندرکاران نشریه امری لازم و ضروری است. این تعامل دو سویه اعتبار علمی نشریه و مولف را تضمین می نماید. عوامل دیگری نیز در اعتبار نشریه تأثیرگذار هستند که از جمله می توان به سیاست گذاری حوزه سردبیری و تصمیم های مدیریتی برای اداره نشریه، هیات تحریریه و رعایت استانداردهای انتشار نشریه اشاره نمود.

در سال های اخیر شتاب رشد علم ایران به حدی بوده است که بیشترین میزان رشد تولید علم را در دنیا به خود اختصاص داده است. طبق گزارش های معتبر پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، ایران رتبه ۱۶ دنیا در تولید علم را در سال ۲۰۱۸ به خود اختصاص داده است بیشترین تولید علم از نوع مقالات علمی بوده است که انتشار آن بر عهده نشریات علمی تخصصی بوده است. طبق گزارش سامانه ارزیابی نشریات وزارت علوم، در حال حاضر در ایران حدود ۱۳۰۰۰ مجله علمی تخصصی منتشر می شود. یکی از این مجلات تخصصی فصلنامه علمی- پژوهشی روان شناسی بالینی دانشگاه سمنان می باشد. این نشریه از نشریات معتبر دانشگاه سمنان بوده که از سال ۱۳۸۸ منتشر می گردد. این نشریه در سال ۱۳۹۳ موفق به اخذ درجه Q1 و بالاترین ضریب تأثیر (IF) از پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) در بین نشریات دانشگاه سمنان گردید. طبق ارزیابی سامانه رتبه بندی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۷ با امتیاز ۸۰ در رتبه A و از نظر انتشار بموقع در وضعیت سبز قرار گرفته که نشان دهنده روند منظم انتشار نشریه است. این نشریه با کسب ۸۰ امتیاز بالاترین نمره را در بین نشریات روان شناسی کل کشور و نیز نشریات دانشگاه سمنان به همراه نشریه مهندسی نو سازی شهری^۲ به خود اختصاص داده است. با توجه به شرایط مطلوب و استاندارد این نشریه، پژوهش حاضر به دنبال بررسی وضعیت شاخص های علم سنجی این نشریه در طول زمان انتشار آن از ابتدا تاکنون است.

امروزه شاخص های متداول علم سنجی عمدتاً از محاسبه و شمارش چهار متغیر اصلی: شامل مؤلف، انتشار، ارجاع و استناد گرفته شده اند. شاخص استناد رایج ترین و معتبرترین

1- Peer- Review

2- Journal Of Rehabilitation in civil engineering

شاخص علم‌سنجی است که عمده شاخص‌های علم‌سنجی بر مبنای آن شکل گرفته‌اند. این شاخص‌ها مبنای ارزیابی پژوهشگران، نشریه‌ها و مقاله‌ها است. برخی از مهم‌ترین شاخص‌های علم‌سنجی شامل شاخص ضریب تأثیر، شاخص Q، شاخص فوریت^۱ می‌باشد. در ادامه ضمن معرفی این شاخص‌ها، وضعیت مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان در هر شاخص مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ضریب تأثیر یا IF: "ضریب تأثیر یک نشریه در واقع عددی است که از نسبت تعداد کل استنادهای داده شده به مقاله‌های منتشر شده در یک نشریه در یک دوره زمانی معین (معمولاً دو سال) بر تعداد کل مقاله‌های منتشر شده در همان نشریه به دست می‌آید. با افزایش تعداد استنادهای به یک مقاله، ضریب تأثیر آن نشریه نیز افزایش خواهد یافت.

$$\text{ضریب تأثیر مجلات} = \frac{\text{تعداد مقالات انتشار یافته در همان مجله در سال‌های ۱ و ۲}}{\text{استادهای دریافتی به مقالات انتشار یافته در مجله X در سال‌های ۱ و ۲}}$$

شاخص ضریب تأثیر اولین بار توسط یوجین گارفیلد^۲ در سال ۱۹۵۵ ابداع گردید. گارفیلد به دنبال ابزاری جهت ارزیابی نشریات موسسه ISI بود و قصد نداشت این ابزار را بعنوان یک عامل تعیین کیفیت نشریات در سطح جهان معرفی نماید. با این حال امروزه بعنوان یک شاخص کیفی نشریات در سطح جهان از آن یاد می‌شود. نشریه‌ای که دارای شاخص کیفیت باشد به گزارش‌های استنادی نشریات راه پیدا می‌کند. مثلاً در گزارش استنادی نشریات که به JCR^۳ مشهور است، نشریاتی که دارای IF هستند به آن مجموعه راه پیدا می‌کنند. علی‌رغم مزیت‌های زیاد این شاخص برای ارزیابی اعتبار مجلات، انتقاداتی نیز بر آن وارد است (۳) برخی از آن موارد عبارتند از اینکه: الف) موارد قابل استناد و غیر استناد در الگوریتم محاسبه ضریب تأثیر به طور کافی تعریف نشده‌اند، به این معنا که تمامی استنادهای دریافت شده توسط نامه‌ها، سرمقاله‌ها، بررسی‌ها و مقالات اصلی جز موارد غیر استنادی به شمار می‌آیند و در صورت کسر الگوریتم محاسبه می‌شود. این در حالی است که در اینجا صرفاً موارد قابل استناد، مقالات پژوهشی

و مروری در نظر گرفته شده است که شمارش استناد به آن‌ها در مخرج کسر قرار می‌گیرد. در این صورت بدیهی است که نشریاتی که بخش بزرگی از آن‌ها را موارد غیر قابل استناد تشکیل می‌دهند، ضریب تأثیر بیشتری را نسبت به نشریاتی که مقاله‌های پژوهشی و مروری بیشتری منتشر می‌کنند یا به عبارت دیگر دارای موارد قابل استناد هستند، به دست می‌آورند. ب) قضاوت در مورد تک تک مقاله‌های منتشر شده در نشریات با استفاده از بررسی ضریب تأثیر نشریه امکان‌پذیر نیست. به این معنا که ممکن است مقاله‌ای در نشریه‌ای که دارای ضریب تأثیر بالایی به چاپ برسد، اما هیچ استنادی به آن مقاله صورت نگیرد در حالی که ممکن است تعداد استنادها به مقاله‌ای که در نشریه‌ای با ضریب تأثیر پایین‌تر منتشر می‌شود نسبت به مقاله‌ی بیان شده بالاتر باشد. ج) به دلیل وجود برخی ویژگی‌های مختلف در حوزه‌های موضوعی گوناگون ضریب تأثیر نشریه دارای تفاوت‌های بسیاری است. برای مثال تعداد استناد در موضوع‌های محض و پایه نسبت به موضوع‌های کاربردی بالاتر است. د) بررسی ضریب تأثیر در بازه زمانی دو ساله می‌تواند شاخصی منحرف‌کننده در مورد نشریاتی که دارای تأثیر گذاری سریع هستند باشد، به عبارت دیگر بازه زمانی دو ساله می‌تواند به نفع نشریاتی باشد که دارای تأثیر گذاری سریع و زودگذر هستند. ه) نحوه دسترسی به نشریه می‌تواند به افزایش یا کاهش ضریب تأثیر مؤثر واقع شود، به طوری که دسترسی پیوسته به نشریات یا دسترسی آزاد به نشریه موجود می‌شود تعداد استناد به این نوع نشریات افزایش یابد(۳).

شاخص فوریت

۱- شاخص آنی یا شاخص فوریت^۴: در پایان هر سال به منظور تعیین سرعت استناد مقالات یک مجله استفاده می‌شود. نحوه محاسبه آن هم شامل میزان استنادات به مجله مشخص در سال آخر تقسیم بر تعداد مقالات منتشر شده در این مجله در طی همان سال می‌باشد. در واقع شاخص آنی یا فوریت اندازه‌گیری موضعی و فوری اثر در یک مجله علمی منتشر شده است که همراه با اندازه‌گیری ضریب

- 1- Immediacy Index
- 2- Eugen Garfield
- 3- Journal Citation Report
- 4- Immediacy Index

تحلیل داده‌ها، نمایه‌های استنادی علوم جهان اسلام و سامانه ارزیابی نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده است. همچنین بمنظور بررسی وضعیت این مجله از شاخص‌های علم‌سنجی نظیر شاخص تأثیر مجله، میانگین ضریب تأثیر در رشته، میانگین ضریب تأثیر در حوزه، شاخص فوریت، شاخص Q استفاده شده است. از آنجایی که برای محاسبه ضریب تأثیر مجله دو سال قبل از انتشار مورد بررسی قرار می‌گیرد از اینرو در نمایه استنادی علوم جهان اسلام گزارش تا پایان سال ۱۳۹۵ قابل دسترسی بوده و در پژوهش حاضر نیز همین تاریخ مورد بررسی قرار گرفته است.

سوالات پژوهشی

- ۱- وضعیت مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان به لحاظ شاخص ضریب تأثیر، شاخص میانگین ضریب تأثیر در رشته و میانگین ضریب تأثیر در حوزه، طی سال‌های مختلف چگونه بوده است؟
- ۲- وضعیت شاخص ضریب تأثیر مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان در مقایسه با مجلات روان‌شناسی بالینی دیگر در ایران چگونه بوده است؟
- ۳- وضعیت مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان به لحاظ شاخص‌های طی سال‌های مختلف چگونه بوده است؟
- ۴- وضعیت مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان به لحاظ شاخص Q طی سال‌های مختلف چگونه بوده است؟

یافته‌ها

در پاسخ به سؤال اول پژوهش در رابطه با وضعیت مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان به لحاظ شاخص ضریب تأثیر، شاخص میانگین ضریب تأثیر در رشته و میانگین ضریب تأثیر در حوزه، طی سال‌های مختلف و بررسی وضعیت روند ضریب تأثیر مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان از ابتدای انتشار تا کنون در نمودار ۱ نشان داده شده است.

تأثیر بهتر شناخته شده است. شاخص‌های بر اساس مقالات منتشر شده در یک مجله در یک سال تقویمی واحد محاسبه می‌شود. برای مثال شاخص فوریت یک مجله در سال ۲۰۱۵ به شرح ذیل محاسبه می‌شود:

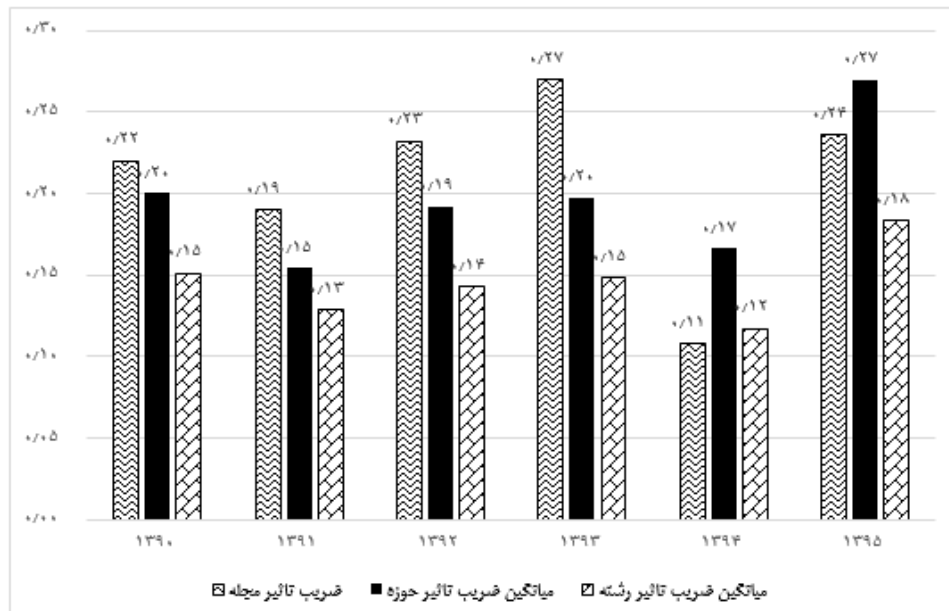
اگر تعداد مقالات چاپ شده در مجله در سال ۲۰۱۵، ۳۰ و میزان استناد به این مجله در همان سال ۶۰ باشد، ضریب‌های این مجله ۲ خواهد بود. برخلاف ضریب تأثیر که مربوط به دو سال قبل مجله می‌باشد، ضریب‌های برای همان سال جاری محاسبه می‌شود.

۲- شاخص نیمه عمر استناد: نیمه عمر ارجاعات یا نیمه عمر استناد، تعداد سال‌هایی است که از سال ارزیابی باید به عقب برگشت تا شاهد پنجاه درصد کل ارجاعات به مجله در سال مورد ارزیابی باشیم. به عبارت دیگر، این شاخص مدت زمانی که نیمی از کل استنادات به آن مجله صورت پذیرفته باشد را نشان می‌دهد و در حقیقت سرعت کاهش میزان ارجاعات به مجله را بیان می‌کند. بدیهی است که وقتی مقاله‌های یک مجله ارزش خود را برای ارجاعات، زود از دست بدهند (مقاله‌ها سطحی باشند و خیلی زود بی ارزش شوند)، تنها به مقاله‌های جدید مجله ارجاع داده می‌شود. این موضوع باعث می‌شود که نیمه عمر ارجاعات به مجله کاهش یابد. بنابراین هر چه نیمه عمر ارجاعات به مجله بیشتر باشد، نشان می‌دهد که ارزش مقاله‌های مجله در طول زمان بیشتر حفظ شده است و هنوز مورد ارجاع قرار می‌گیرند. در مجموع هرچه نیمه عمر ارجاعات به یک مجله بیشتر باشد، ارزش مجله بالاتر می‌رود.

روش

طرح پژوهش: پژوهش حاضر با استفاده از روش علم‌سنجی انجام گرفته است.

آزمودنی‌ها: جامعه پژوهش شامل مجلات روان‌شناسی بالینی کشور تا پایان سال ۱۳۹۷ بوده است. مجلات روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان، اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره دانشگاه فردوسی مشهد و مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، تنها مجلاتی بوده‌اند که در عنوان آنها روان‌شناسی بالینی بوده و به احتمال زیاد مرتبط‌ترین‌ها به هم بوده‌اند، از اینرو این چهار مجله با یکدیگر مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. پایگاه گردآوری و

نمودار (۱) ضریب تأثیر فصلنامه روانشناسی بالینی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵

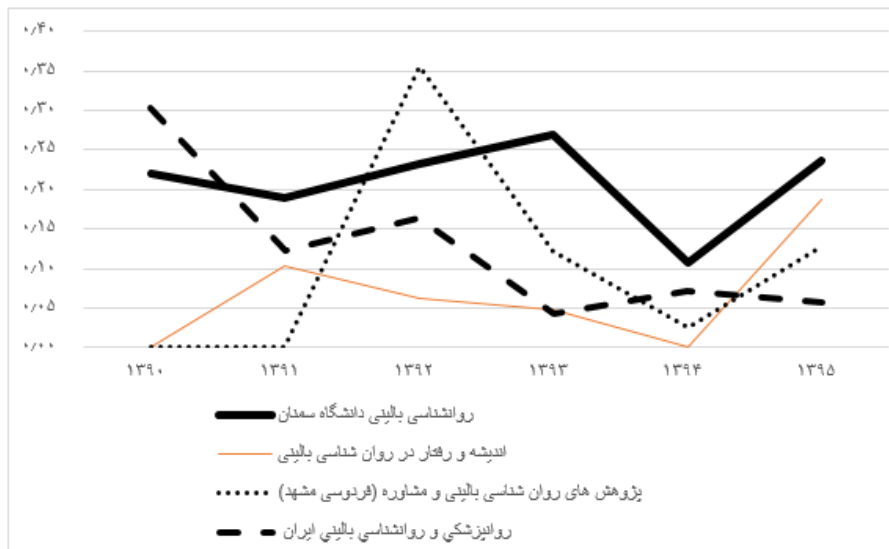
با توجه به داده‌های جدول ۱، نشان داده شده است که در بین مجلات روانشناسی بالینی کشور، فصلنامه روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان در شاخص ضریب تأثیر در مقایسه بین مجلات دیگر از عملکرد بهتری برخوردار بوده است و این شاخص در سال‌های مختلف روند روبه‌رشدی را طی کرده است. به منظور درک بهتر جدول فوق بصورت مقایسه‌ای وضعیت چهار مجله حوزه روانشناسی بالینی در نمودار ۲ نشان داده شده است. همانطور که در این نمودار مشخص است، مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان در شاخص ضریب تأثیر از جایگاه بهتر و بالاتری در بین مجلات روانشناسی بالینی کشور برخوردار است.

با توجه به داده‌های نمودار ۱، در اکثر سال‌ها وضعیت ضریب تأثیر نشریه از متوسط حوزه (حوزه علوم انسانی) بالاتر بوده است این وضعیت در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ از میانگین ضریب تأثیر رشته نیز بالاتر بوده است. این شرایط مطلوبی برای فصلنامه روان‌شناسی بالینی محسوب می‌گردد هر چند که روند رشد آن می‌تواند بهبود یابد و با توجه شرایط موجود مجله به نظر می‌رسد روند رشد این شاخص مهم بهبود یافته است.

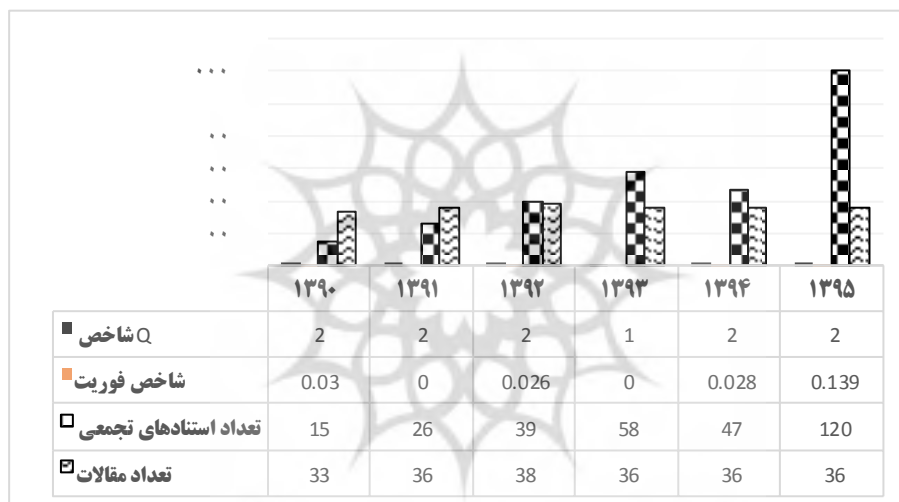
برای مقایسه وضعیت ضریب تأثیر مجله روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان در مقایسه با مجلات روانشناسی بالینی در ایران و در پاسخ به سؤال ۲ پژوهش، وضعیت ضریب تأثیر مجلات روانشناسی بالینی ایران در سال‌های مختلف در جدول ۱، نشان داده شده است.

جدول (۱) مقایسه وضعیت ضریب تأثیر مجلات روانشناسی بالینی کشور در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵

عنوان مجله سال	فصلنامه روانشناسی بالینی (دانشگاه سمنان)	اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی (دانشگاه آزاد رودهن)	پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره (دانشگاه فروس مشهد)	روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (دانشگاه علوم پزشکی ایران)
سال	ضریب تأثیر	ضریب تأثیر	ضریب تأثیر	ضریب تأثیر
۱۳۹۰	۰/۲۲۰	۰	-	۰/۳۰۴
۱۳۹۱	۰/۱۹۰	۰/۱۰۴	-	۰/۱۲۳
۱۳۹۲	۰/۲۳۲	۰/۰۶۳	۰/۳۵۶	۰/۱۶۳
۱۳۹۳	۰/۲۷۰	۰/۰۴۷	۰/۱۲۲	۰/۰۴۳
۱۳۹۴	۰/۱۰۸	۰	۰/۰۲۵	۰/۰۷۱
۱۳۹۵	۰/۲۳۶	۰/۱۸۸	۰/۱۲۸	۰/۰۵۷

نمودار ۲) مقایسه چهار مجله حوزه روانشناسی بالینی

نمودار ۳) شاخص Q به همراه تعداد استناد و تعداد مقالات در فصلنامه روان شناسی بالینی دانشگاه سمنان در سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵

حیطه تخصصی اش^۱ می باشد. در نتیجه بهترین مجله های در یک حوزه تخصصی مشخص، جزو ۲۵ درصد اول رتبه بندی Q قرار خواهند گرفت، و بدین شیوه می توان ذهنیت دقیق تری نسب به جایگاه ضریب تأثیر یک مجله پیدا کرد. نمایه های استنادی JCR، ISC، Scopus، منطبق با ضرائب اختصاص داده شده برای مجله ها، دارای تقسیم بندی Q متعلق به خود هستند. بر این اساس مجلات Q1 در طبقه بالا (۲۵ درصد برتر)، Q2 در طبقه میانی بالا (۲۵ تا ۵۰ درصد)، Q3 در طبقه میانی پایین (۵۰ تا ۷۵ درصد) و مجلات Q4 در طبقه پایین (۲۵ درصد انتهایی) حوزه

در پاسخ به سؤال پژوهش، وضعیت شاخص Q (Quartile) به همراه تعداد استناد و تعداد مقالات در فصلنامه روان شناسی بالینی دانشگاه سمنان طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار گرفته است.

Quartile یا به اختصار Q همانطور که از نامش هم بر می آید شاخصی است جهت تقسیم بندی جامعه آماری به چهار بخش (چارک Q1، Q2، Q3، Q4) با توجه به این نکته که در محاسبه ضریب تأثیر، رتبه و جایگاه مجله در گروه تخصصی اش به طور مستقیم بیان نمی شود، شاخص Q بدین منظور کاربرد پیدا خواهد کرد و معرف جایگاه مجله در

مقاله بیشتر باشد میزان ضریب تأثیر مجله بالاتر خواهد بود. از کاربردهای ضریب تأثیر مجلات می‌توان کمک به نویسندگان در انتخاب نشریات برای انتشار مقاله خود، همچنین کمک به کتابخانه‌ها برای انتخاب نشریات معتبر برای اشتراک و در نهایت ابزاری در دست ناشران برای بازاریابی مجلات علمی و ابزاری در دست سردبیران مجله‌های علمی برای برنامه‌ریزی و رصد وضعیت نفوذ مجله در بین جامعه علمی رشته تخصصی را نام برد. تحقیقات گذشته نشان داد در سال‌های اخیر بین چند نویسندگی و ضریب تأثیر مجلات در ایران رابطه معنی‌داری دیده شده است. بنابراین برنامه‌ریزان و سیاستگذاران مجلات می‌توانند با سیاست‌گذاری اصولی زمینه مشارکت بیشتر نویسندگان و با اولویت قرار دادن انتشار مقالات چند نویسنده، زمینه رویت بیشتر مقالات و همچنین استناد بیشتر به آنها و در نتیجه ضریب تأثیر بالاتر مجله را رقم بزنند.

مجله روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان از معتبرترین مجلات دانشگاه سمنان محسوب می‌گردد که با انتشار بموقع و کسب رتبه ۸۰ و وضعیت سبز در سامانه ارزیابی نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و از طرفی با ضریب تأثیر بالاتر از میانگین ضریب تأثیر حوزه علوم انسانی و بعضاً میانگین ضریب تأثیر رشته در سال‌های مختلف انتشار خود گوی سبقت را از مجله‌های تخصصی روان‌شناسی در سطح کشور ربوده است.

طبق آخرین گزارش پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، در سال ۱۳۹۵، فصلنامه روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان در بین مجلات تخصصی روانشناسی بالینی تنها مجله است که در لیست مجلات هسته پایگاه استنادی علوم جهان اسلام قرار گرفته است. این لیست شامل مجموعه‌ای از مجلات برتر در حوزه‌های موضوعی مختلف است که توسط گروهی از متخصصان رشته‌های مرتبط مورد تجزیه و تحلیل محتوایی دقیق قرار گرفته است. معیارهای بکارگرفته شده در این ارزیابی متضمن کیفیت بالای نشریات از نظر محتوای علمی آنهاست. شاخص‌هایی همچون به‌روز بودن موضوعات پژوهشی، کاربردی بودن یافته‌ها، خوانایی و کیفیت علمی، روش‌شناسی دقیق، ارائه فهم‌پذیر داده‌ها، بحث منطقی، استدلال دقیق و شیوه نتیجه‌گیری همگی در انتخاب نشریات مد نظر قرار گرفته‌اند. مجلاتی که به لیست

موضوعی خود قرار دارد. در نتیجه بهترین مجلات در یک حوزه موضوعی مشخص جزء ۲۵ درصد برتر رتبه‌بندی یا Q1 هستند.

طبق نمودار ۳، بهترین شرایط مجله روان‌شناسی بالینی در سال ۱۳۹۳ بوده که Q1 بوده است. در بقیه سال‌ها Q2 بوده است. به نظر می‌رسد از نظر شاخص Q، شرایط فصلنامه روان‌شناسی بالینی در شرایط مطلوبی قرار داشته است. این در حالی است که برخی از مجلات به این مرحله وارد نشده‌اند و فاقد Q هستند.

تعداد تجمعی استنادها در سال ۱۳۹۳ که فصلنامه در شرایط Q1 بوده است، از سال‌های دیگر بیشتر بوده است (۵۸ استناد). این در شرایطی بوده است که تعداد کل مقالات به نسبت سال‌های قبل تفاوتی نداشته است.

بررسی شاخص فوریت و نیمه عمر استناد در فصلنامه روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان: با توجه به داده‌های نمودار ۳، مشخص گردید که شاخص‌های فوریت در سال ۱۳۹۵ با ۰/۱۳۹ بالاتر از سال‌های قبل بوده است. در این سال تعداد استناد تجمعی ۱۲۰ بوده است که به نظر می‌رسد تعداد زیاد استناد باعث گردیده است این شاخص بهبود پیدا کند. بنابراین برای بهبود شاخص فوریت باید تعداد استناد به مقالات بالا باشد. بالا بودن شاخص فوریت در سال ۱۳۹۵ نشان از بهبود میزان استناد به مقاله‌های مجله روان‌شناسی بالینی دارد.

متوسط شاخص نیمه عمر استناد در فصلنامه روانشناسی بالینی سمنان نیز در سال‌های مورد بررسی، ۷/۵ بوده و متوسط شاخص نیمه عمر استناد به فصلنامه روانشناسی بالینی در سال‌های مورد بررسی، ۴/۵ بوده است. عدد ۷/۵ که متوسط شاخص نیمه عمر استناد در فصلنامه روانشناسی دانشگاه سمنان می‌باشد، عدد خوبی محسوب می‌شود.

بحث

شاخص‌های مختلفی برای ارزیابی مجله‌های علمی وجود دارد. یکی از مهم‌ترین این شاخص‌ها، ضریب تأثیر مجله می‌باشد. ضریب تأثیر یک محاسبه ریاضی است که بیان می‌دارد چگونه مقاله‌های منتشر شده در یک مجله در دوره دوساله بعد از انتشارشان آثار دیگر پژوهشگران را تحت تأثیر قرار داده‌اند. هر چه از زمان انتشار مقاله بیشتر بگذرد میزان استناد به مقاله بیشتر خواهد شد و هر چه میزان استناد به

- رویت پذیری مقالات با دسترس پذیری آزاد به نشریه، درواقع مجله های Open access که دسترسی به متن کامل مقالات نشریه را فراهم می کنند.

- استنادها بیشتر در موضوعاتی اتفاق می افتد که جاری و مورد علاقه پژوهشگران باشند (۴).

- مقالات مروری یا Case report بیشتر مورد استناد قرار می گیرند (۵).

- انتشار مقالات به زبان انگلیسی.

- چند نویسندگی: بین چند نویسندگی و ضریب تأثیر مجله رابطه معنی داری وجود دارد (۶).

برای بهبود شاخص های علم سنجی مجله روان شناسی بالینی دانشگاه سمنان، پیشنهاد می شود در هر شماره از مجله یک مقاله مروری در کنار مقالات پژوهشی منتشر گردد تا روند استناد به مقالات مجله افزایش یافته تا در درازمدت باعث کیفیت بیشتر مجله گردد.

همچنین پیشنهاد می گردد هر دو سال یکبار، یک شماره از مجله فقط به مقالات تخصصی در حوزه مجله به زبان انگلیسی اختصاص یابد تا امکان استناد بیشتر مقالات مجله فراهم گردد.

منابع

- 1- Ghaneh M. Investigating, identifying and evaluating the features and the process of publishing valid scientific publications, Shiraz: Regional Information Center for Science and Technology. 2013. [Persian]
- 2- Fattahi R, Mansourian Y, Arastoupour Sh. serials management handbook: collection development organization and services.. Tehran: Chapar. 2010. [Persian].
- 3- Samadi L. Reviewing impact factor to evaluate the quality of journals. Information science & Technology. 2011; (26): 49-66.
- 4- Davarpanah M. Scientific information seeking in printed and electronic Tehran: Dabizesh
- 5- Punjabi P P. The Impact of the Impact Factor. Perfusion. 2010; 25(1): 3-4
- 6- Nayak B K. The enigma of impact factor. Indian Journal of Ophtalmology. 2006; 54(4): 225-6
- 7- Tavakolizadeh-Ravari, M., Makizade, F., Abedi Khorasgani, Z., soheili, F. A Study of Relationship between the Co-Authorship and Impact Factor in Persian Technical and Engineering Journals of Iran during 2001-2010. Journal of Academic librarianship and Information Research. 2015; 48(4): 583-603.

مجلات هسته پایگاه استنادی علوم جهان اسلام راه می یابند، سالانه مورد ارزیابی مجدد قرار گرفته و در صورت عدم کسب امتیازهای لازم به لیست انتظار یا لیست نشریات اولیه منتقل می شوند.

در حال حاضر این نشریه در چارک دوم (Q2) مجله های تخصصی رشته روان شناسی در سطح کل کشور قرار دارد. در سال ۱۳۹۳ در (Q1) قرار گرفته است که با برنامه ریزی سردبیر و مدیر مسوول و هیات تحریریه می تواند دوباره به جایگاه اصلی خود یعنی قرار گرفتن در جایگاه چارک اول (Q1) برسد. نتایج نشان داد که این مجله نه تنها در بین مجلات دانشگاه سمنان از جایگاه مناسبی برخوردار است بلکه در بین مجلات روان شناسی بالینی کشور نیز فصلنامه روان شناسی بالینی دانشگاه سمنان در شاخص ضریب تأثیر در مقایسه بین مجلات دیگر از عملکرد بهتری برخوردار بوده است و این شاخص در سال های مختلف روند روبه رشدی را طی کرده است.

یکی دیگر از شاخص های مورد بررسی در مجله روان شناسی بالینی، شاخص فوریت بود. طبق این شاخص، میزان استنادها به میزان مقالات در یک سال مورد بررسی قرار می گیرد تا سرعت رشد مجله را مشخص نماید. شاخص آنی یا شاخص فوریت مجله روان شناسی بالینی در سال ۱۳۹۵ با استناد تجمیعی ۱۲۰، به عدد ۰/۱۳۹ درصد رسیده است که روند روبه رشد خوبی را به نسبت سال های قبل نشان می دهد.

شاخص دیگری که در این مجله مورد بررسی قرار گرفت، شاخص نیمه عمر استناد به مجله و شاخص نیمه عمر استناد در مجله بود. بر این اساس، متوسط شاخص نیمه عمر استناد در فصلنامه روان شناسی بالینی در سال های مورد بررسی، ۷/۵ بوده و شاخص نیمه عمر استناد به فصلنامه روان شناسی بالینی در سال های مورد بررسی، ۴/۵ بوده است. هرچه نیمه عمر ارجاعات به یک مجله بیشتر باشد، ارزش مجله بالاتر می رود.

ضریب تأثیر مجلات از اهمیت زیادی برخوردار می باشد. عوامل متعددی نیز بر روند رشد شاخص ضریب تأثیر مجلات مؤثر می باشد از جمله:

- زیاد بودن تعداد مقالات و نیز زیاد بودن تعداد استناد به مقالات یک نشریه.